

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	—	—	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Béke vagy harc?

A politikában soha sincs biztosság. A meglepetések egyre másra előállhatnak. Most egy olyan meglepetés történt, a mely ha őszinte, igaz és becsületes: akkor békét hoz.

Ha azonban ezek a tulajdonságok hiányozni fognak belőle bármelyik oldalról is: akkor ádázabb, elkeseredettebb harcot jelent.

Arról van szó, hogy a legnagyobb ellenzék vezére Kossuth Ferenc paktumot kötött Tisza Istvánnal. A paktum eredménye a Kossuth részéről az obstrukció leszereklése volna. Ez — ha tisztességes visszavonulással történhetnék — a hazai érdekében állana, mert a meddő szóharok már is rengeteg kárt okoztak.

Csak egy baj van. A vezér a maga feje és szive után indult, előzetesen nem hánytá-vetette meg a kérdést.

Igy történt, hogy egyezés helyett a párthoz magában szakadás állott be, a harcos fél pedig az eddiginél sokkal vehemensebben küzd s a technikai obstruk-

ciónak most már minden csalafintasága felszínre került.

Neveltség és operettbe illő jelenségeknek mondanók mindezt, ha a háttér nem volna oly szomorú s ha nem éreznők, hogy a látszólagos kicsinyeskedések szülő oka a hazaszeretet, a legmelegebb nemzeti érzés.

Az ellenzék, annak idején szent dologért: a nemzeti nyelvért kezdte meg küzdelmét. Azért a nyelvért, melyért ugyanezen küzdelem századok óta folyik, habár jogai törvénybe vannak iktatva.

Ám, ezek a törvények — úgy látszik — az osztrák intéző politikusok előtt eleitől kezdve Hekuba voltak. Az ellenzék pedig most e törvényeknek érvényt akart szerezni. Eddig még nem sikerült, sőt úgy látszik most már nem is fog sikerülni, ha abba hagyja a küzdelmet. Kossuth állítólag a következő határozati javaslat elfogadása esetére ajánlotta fel a békekötést:

„A hadsereg nyelve az ország egyéb, nagy érdekeit érintő fontos politikai okokból most nem érintetik, azonban az or-

szággyűlés törvényszerű befolyása, mint minden alkotmányos jogra, úgy az 1867. évi XII. törvényekre nézve is sértetlenül fennáll s mivel minden jog a nemzetől ered, a törvényhozás a mai állapotot is (a korona és országgyűlés együtt) mindenkor megváltoztathatja.“

Állítólag Tisza István hozzájárul e határozati javaslatához.

Hát igazán megható ez a javaslat, de egyszerűs mint bohózat is.

Odáig jutottunk, hogy írott és szentesített törvényeinket paktumos határozati javaslatokkal kell biztosítanunk.

Nem érzik oda fenn ennek a precedensnek veszedelme voltát? Nem érzik, hogy az ilyen megalkuvás egy írott törvénnyel szemben, lerontása a törvény erejének?

Aztán voltaképpen nem a hadsereg nyelvével van szó, hanem a nemzet nyelvével, mely mellett az országnak nagyobb és fontosabb politikai érdekei nem voltak soha, nincsenek és nem is lehetnek.

Mihelyt az ezzel ellenkező véleménynek rést engedünk: akkor elveszítettük a

TÁRCA.

Dalok Aranyos Erzsiről.

Irta: Révai Károly.

I.

Verőfényes őszi nap
Kicsalt a szobából;
Derengés kel lelkemen
Egy-egy mosolyától.

Megállók a hegytetőn,
S beszívom a léget;
Őszi virág illata
Ide is eltéved.

Távol bércék homlokát
Hó borítja felig,
És alább a völgy felé
Erdő feketélik.

Lent a völgyben a Maros
Tiszta szinezüstből,
Mint ha égne az egész;
Párolg és füstöl.

Arany, ezüst csillogás
Akármerre nézek;
Megragadja lelkemet
Egy csodás ígét!

S mégis annyi fényesség
Nem ragyog sehonnan,
Mint a mennyit itt lelek
Drága otthonomban!

Csak a mennyország lehet
Oly vakító fényes!
Az illik az angyalok
Ragyogó szeméhez!

... És ha kérdik: hát milyen
A menny fényessége?
Azt felelem: nézzetek
Erzsidém szemébe! ...

II.

Vadgalambot láttam a magasban szállni,
Sietős volt útja, nem tudott megállni;
S hogy utána néztem némán, elhagyottan,
Fájt, hogy a galambot meg nem szólítottam.

Tán, ha szőlők hozzá csöndes-édes szóval,
Lenéz a magasból, és ő is megszólal;
És megáll fölöttem, hogy szívembe lásson,
S elviszi magával az én sóhajtatásom.

Elviszi magával messze napkeletre,
Forró napsugárban ringó tengerekre,
A hol utoléri azt az öreg gólyát,
A mi háztetőnknek régi hű lakóját.

S megmondja: köszöntöm! köszönti a lányom!
A mi jót ad Isten, — mind neki kívánom!
Aztán, ha tavaszkor ismét útra kelnek —
... Szép Aranyos Erzsir! jaj, mit is izenjek? ...

III

Bámulva néz rád minden ember,
Csodás gyerekek mondanak,
És hirdetik, hogy tutkos úton
A menyországból loptalak!

Én nem tudom, hogy mit feleljek,
Miköz e vád szakad reám!
Csak azt tudom, hogy fent az égben
Most már nincs több ilyen leány!

Erzsébetkirályasszonyunk emlékezete.*)

Mottó: „Egy szó nyilatott a hazán keresztül,
Egy röpke szóban annyi fájdalom.“

(Vége.)

Később a legodaadóbb kintartással tanulmányozta Magyarország történetét és a magyar irodalmat. Lám mennyire szerette a magyarokat, mennyire érdeklődött irántuk!

És a miköz megismerte hazánk szomorú történetét, — mert akkor rosszul ment a ma-

*) Felolvasta a szerző a gyulafehérvári áll. el. iskola Erzsébet-ünnepén nov. 19-én.

földet lábunk alól, akkor egyszermindenkora olyan rést ütöttünk az alkotmányon, amely rést aztán sem a Kossuth F.-féle ingadozó, sem a Tisza I.-féle erős kezű politikusok többé be nem tömhetnek, helyre nem hozhatnak.

Igy tehát joggal fel lehet tenni a kérdést: mi lesz ezután harc vagy béke?

A békére nagy szükség van, de nem a halál bekéjére. Ez a nemzet élni akar úgy mint igazán szuverén nemzet, amelynek fenségét, édességét olyan régen nem érezte már.

Adják meg a nemzetnek, ami a nemzeté, mint a hogy a nemzet megadja a királynak, ami a királyé, s akkor önként előáll az édes, a boldog, a munkás béke.

Szabadelvűség.

Ninesen az a mindenféle rosszat kifejező kaeskarings mondattal, mellyel az ellenzéki lapok ma itt, holnap túl a szabadelvűséget eddig ne illették volna. Újat tehát nehéz róla mondani. Azonban minden újabb események úgy tünteti fel, mint a közérkölesiségnek, a nemzet jólétének ellenségét. Nézzük e két kiemelkedő ténykedést külön-külön.

A szabadelvű regime politikai erkölcsese avatta a megvesztegetést és megvesztegethetőséget. Ez kezdetben csak a választásoknál, később pedig a közéletben mindennapi jelenség lett. Csak a közeli években hány bíró állott ilyen bűnökért a vádlottak padján. E vesztegetésekkel együtt járt az alsó néposztály demoralizálása, úgy hogy ma már ők maguk egyik a másban sem bíznak, annál kevésbé a nadrágs emberben. A sok be nem váltott ígéret, a jobb meggyőződés gyakori elalattása, szülte a hitlenységet és a lelkiismeret csaknem teljes kihálását. Az eszközök pedig, mikkel ezt űzte a

szabadelvűség, az ósz, vagyon és erkölcsrontó pálinka, s a ketes eredetű kortepenczek, valamint a sajtó megfizetett része, hol mindenféle hazugság, erkölcsi piszok és érzelékiklandozó dolog büntetlenül burjánzik. Ebben különösen kiemelkednek egyes vidéki lapok, egész az undorog magasztalva ma ezt, holnap a mást, ki a bársonyszék eseljét foglalta épen el. Ma egyik, holnap a másik lánegés, alkotó tehetség, honmentő Deák Ferenc, ha pedig a bársonyszékből kibukott, hallgat róla bölesen a krónika. Ma már az egyszerű ember is túl lát a szítán és a mikor a jelenségeket szemléli és összeveti a mindennapi eseményekkel, csak az szűrődik le benne, hogy ma minden szabad, csak ügyes legyen az ember, más szavakkal: ninesen erkölcsi érzék, kihalt a felelősség tudata, mihelyt az ügyesség elkerülte a világi bírói kéz hatalmát. A nagyok viselt dolgait kicsinyben az alsóbb is utánozza.

Igy aztán, mint a filoxera a szőlőnek, a szabadelvűség a közérkölesiségnek gyökerén pusztító rovar lett. De mikor már annyira megizmosodott e rovar, felüté fejt és a min eddig táplálkozott, azt akarja megsemmisíteni, nyíltan, országos törvényekkel tönkretenni. Az utóbbi évtizedek törvényei szomorú bizonyítékai ennek.

A haza életének két fő ere: a vallásosság, erkölcsiség és a vagyonosodás, a gazdaság. Az előbbi fő érben megmérgezte a vért a szabadelvűség, az utóbbiból pedig kiszívta.

Az idegen vállalatok felkarolása, azok képviselőinek a túltengésig való elgazdagodása és a nép kivándorlása a sok szomorú árverés után állítástomat igazolják. Nem is lehet másképen. Az ország jövedelmek nem bír az immenztas, a végtelenség tulajdonságával, ha bár az állam jelszava „adsza és ne” vagyis már eléggé meggyengült személy- és vagyonbiztonságért tetszése szerint nyul minden polgár zsebébe. Maspék nem is hízalhatna meg minden liberális nagyságot és uszályhordozói számára nem nyujthatna azok főuri kedvteléseihöz elég pénzt.

Merészen játszik a legszentebb fogalmakkal. Istent nem ismer. Igazságot mindenkor maga-

nak szolgáltat. Haza! csak ha anyagi érdekebe nem ütközik, addig létezik, azután jónaz Isehli klauzula. Erkölcs, vallás csak akkor szükségesek, mikor az anarchia egy-egy koronás főn átázol, vagy a mindenből kivetközött népnek korlátozása kívánja. Felelősség! az nem létezik Ki a kutya hallotta, hogy valaha egy exminisztert felelősségre vontak, büntettek volna. Egy exközégségi bírót az igazságszolgáltatás, mely előbb felemelte, koldusbotra juttat, mert ellensége lett utódja és szenyest mosogtja. Egy szabadelvű nagyság óriási nyugdíjjal felre áll, botlásait kimentik és hallgat tovább a krónika róla. Mi ez? A „faluvégi gazember a csekély tulkapásért keserűen bűnhődik; a századvégi gavalér pedig felemelt fővel jár”, egy okos ember így fejezte volt ki e jelenséget.

Minden állam támasza, talpköve a tiszta erkölcs, s ezt döggeti a szabadelvűség folyton-folyvást és ezáltal megölte és megöli az anyagi jólétet is. Így volt a multban, így a jelenben és lesz a jövőben a szabadelvűség ellensége a hazának. A vérszívó öntudatlanul eszelepszik jót a betegre nézve. Célja az önmaga hizlalása. Csak annyiban különbözik a szabadelvűség a vérszívótól, hogy öntudatlanul sem eszelepszik jót. Az önzés egyesben, társulaton, pártokon egyformán rüt, megvetendő tulajdonság. *Pesszimista.*

Koronagyűlés és lelki gyakorlat.

Nehogy megjedjen a nyájas olvasó e cím-től, a miért a Közművelődésben többször volt szó ezekről a dolgokról, hogy én ismét össze-szövöm a kettőt, és Küküllőmenti cikke s a Törszavé plebánus úr felolvasása után a hármónia kedvéért még jobban kiterjesztem a koronagyűléseket. Előbbi az egynapos gyűlésekből két-napot, utóbbi a 2 naposból 4 napot akart esinálni. Most az következnék, hogy én a 4 napos missziós, lelkigyakorlatos koronagyűlésből bizonyosan 8 napot, legalább is Erdély egyházmegyei zsinatot, katolikus nagygyűlést sőt esináljak. Nem indítványozom én ezeket. Sőt el-

gyarok dolga — lelke egész odaadásával azon volt, hogy a magyar nemzet elvesztett szabadságát visszanyerje. A magas állásnak is megvannak kötelességei, sok és nehéz kötelességei és soha királyné szebben nem teljesítette és nemesebben, mint a midőn a király szívet a népéhez, a nép szívet a királyhoz fűzte, mert az ő érdeme volt nagy részben, hogy a királyt és a nemzetet közelebb hozta egymáshoz, kibékítette egymással, mert abban az időben nem értették volt meg jól egymást az uralkodó és a magyar nemzet, de jó királynéknak egyengette az utat a kibékülésre. És ezen nemes nagy fontosságú tettét sohasem felejtette el a magyar nemzet, mindig csak hódolatteljes tisztelettel és rajongó szeretettel vette körül s bármily nagy áldozatra is képes lett volna hön szeretett jó királynéjáért.

E kibékülésre, e kiegyezésre 1867. június 8-án I. Ferenc József Magyarország apostoli királyává koronázott és ugyanakkor ősi szokás szerint a veszprémi püspök egy külön és célra szolgáló koronával Erzsébet királynét is megkoronázta magyar királynévá. Ez egyttal megkoronázása volt a szeretet ama művének, melynek a felséges asszony már éveken át annyi áldozatkész odaadással szentelte magát. A koronázás alkalmával általános bünbocsánat adatott az 1848-ban harcolt és fogságba esett magyaroknak és a nemzet által adott koronázási ajándékot a király és királyné ő felsége az 1848. évben volt és segélyre szoruló hon-

védek felségítésére ajándékozta. Ez a nemes események a legszob bizonyítéka annak, hogy mily tisztelettel viseltetett az uralkodó pár a hős honvédek iránt.

A koronázás alkalmával leírhatatlan lelkesedéssel ünnepeltek már a maga megjelenésében is felséges királynét és nagy költők báró Eötvös József azt irta Erzsébet királynéről: „Valamint soha egy országnak nem volt oly királynéja, ki ezt a lelkesedést inkább megérdemelte volna, úgy viszont soha sem volt olyan, a kit így szerettek.”

És e szeretetre méltó is volt úgy lelki tulajdonságai, kiváló erényei, valamint ritka szépsége miatt is. Szép volt ő egyaránt lelkében és testében. És a magyarok e szeretetét, a magyarok rajongását királyi ajándékokkal viszonozta. Ugyanis a haza nagy fia báró Eötvös József betegségét a legnagyobb részvétellel és figyelemmel kísérte és a midőn a kiegyezés megteremtője, a haza bölse Deák Ferenc — kinek most nem rég ünnepelte az egész ország születésének 100 éves évfordulóját — meghalt, Erzsébet királyné saját kezével tette kuszoruját ravatalára. A koszorun ezen felírás volt: „Erzsébet királyné Deák Ferencnek”. Így hajolt meg a koronás fő az erény előtt. A királyné hódolt a tiszta hazafiságnak.

Édes hazánk iránti szeretetének nyilvánulása Erzsébet királynénak gr. Andrássy Gyulához intézett ama mondása is: „Ha Olaszországban mennek rosszul a császár dolgai: az nekem

fáj, de ha Magyarországon mennek rosszul, az nekem már sokkal jobban fáj”. Királyunk ő felségének — ki egyttal osztrák császár — abban az időben Olaszországban is volt birtoka és háborút folytatott akkoriban.

Ugyancsak a magyarok iránti szeretet jelét láthatjuk abból, midőn II. Vilmos német császár a budavári palotában a királyra szóló felköszöntőjében dicsérte a magyarok lovasiaságát, vitészségét, királyuk iránti törhetetlen hűségét, ekkor Erzsébet királyné sürgönyileg mondott köszönetet a német császár eme szavaiért, annyira jól esett neki, hogy a magyarokról így szépen nyilatkozott volt.

Látjátok kedves gyermekek, ilyen jó volt édes hazánkhoz, Magyarországhoz Erzsébet királyné! És mint királyné mennyi jót tett a szegényekkel! Sétái alkalmával meglátogatta a szegényeket, betért kis kunyhójukba, vizsgáztatta és segítette a betegeket, elhagyottakat és árvákat. Már gyermek korában többször jelét adta jó lelkének. Egy séta alkalmával elmaradt nevelőnőjétől és midőn az észrevette és tudakolta, hogy hol volt? bevallotta szerényen, hogy egy szegény öreg asszonynak segített galyakat összegyűjteni. Egy más alkalommal, ez már királyné korában történt, betért egy szegény asszony kis házikójába és kérte, engedje meg, hogy magát kissé kipihenhesse. Az asszony szívesen megengedte. Egy teknő előtt állott épen és kenyeret dagasztott és mivel nem is sejtette, milyen magas vendége van, mert a királyné

lenkezőleg. A koronagyűlés legyen koronagyűlés az egyházjogban előírt 3 céllal, a misszió legyen misszió, a lelkigyakorlat legyen lelkigyakorlat. Mindent ne zavarjunk össze.

Nem tudom, ki az a plebános, kinek van oly nagy berendezése, gazdagsága és gondtalan élete, hogy a felolvasó úr indítványa szerint tartandó mindenfelet 4—5 napig kibírja, vagy magát annak alávesse. Mai világban egy cselédnek sem tudunk parancsolni, nehogy 4—5-re vigyázzon 4—5 napig. Vagyunk többen, kik az anyagiakban sem bírhatnók ki, de ha a lelkigyakorlat minden este hazafutunk, az ismét nem ér semmit; a plebános szomszédjainál 3—5 napos háló vendég ismét talán unalmas lenne. No hát jobb szerintem az eddig tartott rendszer. Menjünk el a lelkigyakorlatra mikor hívnak és tartsuk meg a koronát úgy a mint eddig szoktuk. Külömben csak annyit akartam mondani, hogy egygyel szaporítsam a koronagyűlések bábáinak számát. Sok bába között elvész a gyermek, tartja a közmondás. Én remélem, nem tartozom ezen bábák közé, mikor azt mondom: tartunk külön mint eddig koronát, missziót és lelkigyakorlatot. A boldogult Hargitait hívom segítségül, szóljon ő is melletttem.

„Az ő rendszernek többnyire az a főbúne, hogy ő és az újnak főbb érdeme, hogy új.” Mindenre ugyan ez sem áll, de itt, úgy hiszem, tökéletesen igen.

Szegény korona; hány felé téptünk ezideig.

Hijába! a buzgósági lelkendezéseknek mindenkor nagy lón az ázsója és ma is lehet úgy, ki ne tenné tehát, ha jól áll neki. És tegye is, kinek kegyelme adatott arra. Valami jut eszembe; a népdal azt mondja: „szemfödő a bánat legyen.” Ehhez nem kell sem a szomszéd papság, sem négytűlekezet, sem 4—5 nap, hanem csak a magány, mit az eddig gyakorolt rendszer minden őt keresőnek megad. Némely indítványnak jó lenne érnie és az is a régi rendszer szerint csak a 9-ik évben nyomassék ki. Most pedig ha központi bizottság volna,

felhívnam az erdélyi főtisztelendő papságot, hogy szavazzunk; mivel pedig az nem vagyok, mások példájára 9 év előtt gondolataimat én is világgá röptem.

Mindenről és még valamiről.

(Levél a szerkesztőhöz.)

Denique tehát mégis csak írni kell; mert az írást, betűt, nyomdát, papírt nem azért tallálták fel annak idejében, hogy téllenségben heverjenek sem árta, sem használva senkinek és semminek — hanem ellenkezőleg, hogy igen! . . .

Nos tehát kezdjük el; mert ha nem kezdünk — nem is végezzük semmit! . . .

S még van írva valahol az is, hogy: „Legjobb kezdet a kezdet!” De hát miről írjunk uramfia? hogy mégis valami effektuma tinta és idő vesztegetésünknek lehessen; mert az idő drága, ha olesó is a tinta meg papiros! . . .

A Közm. egyik számában jelezve van, hogy mindenkinek akad írni valója bőségesen — csak akarjon s merjen egyszer neki fogni! . . .

No tehát merjünk, ha nem nyertünk is!

Igaznak tartom azon állítást, hogy írni valót bőségesen lehet kapni; de az írásra sok minden szükséges még az írni valók sokfélesége mellett is! Ilyenek: a tudás, képzett stílus, ügyesség, kedv, kedvező alkalom, nyugodt kedély, érdeklődés, haszon, élvezet, hiúság, dícsőségvágy, hirtre törekvés, szóval sok minden s még valami! . . .

Mert, valamint az ember nem azért utazik, mikor utazik, hogy csak utazzék, hanem azért, hogy mégis érkezhessék oda — hova indult: úgy az író is nemcsak azért ír, hogy csak írjon, hanem azért, hogy valami célt elérjen írásával!

Én — az igazat megvallva — most semmi másféle célból nem írok, mint csak azon egyből, hogy gyönyörködve olvashassam nyomtatásban azt, mit rossz pennával megírtam!

Nos lehet ez is egy cél nemde? noha egy kissé gyermekes és hiúságos! De sebj! A szer-

kesztőségnek sokkal könnyebb ilyen munkatársakkal elbánni, mint olyanokkal, kiket bírásvágy ösztönözne az írásra! Azonban, hogy az én célom általam elérhető is legyen, attól függ: vajlon érdemesül-e azon szerencsés elismerésre, hogy nyomtatásban napvilágot lásson?! . . .

Olyan kérdés, milyenre én nem felelhetek, — feleljen a szerkesztő úr! . . .

Azt láthatja, hogy elég nagy feneket kerekítettem írásomnak s így nem kell sokáig törni a fejemet a további irandók felett; mert a mindenben olyan dolgok is előfordulnak, melyek a humorosak mellett komoly tartalmúak is lesznek s ilyenek legnagyobb bőségen vannak képviselve becses lapjában, — hadd legyen másféle is!

Életünk folyása elegendes; hol bővebb, hol szűkebb a medre; hol nehezebb hol könnyebb a menetel, mialatt az ég is borúl, derül fejünk fölött! . . .

Két ellentétes viselkedésű görög emberről — vagy netene — bölcsről van feljegyezve, hogy az egyik teljes életében sirt, a másik pedig nevetett!

No hát én sem egyik, sem a másik nem tudnék lenni s nem is akarok; mert mindkettő szélsőségben járt, holott az arany középut legbiztosabb s régi mondás: „Medium tenuere beati!” . . . Mikor a folyó kicsap a medréről, sok kárt okoz, mert nem jár a középuton. Így életünk folyása is! . . . S ebből csak azt akarom kihozni, hogy az én stílusom rendesen, egyszerűen foly minden dagályos rendellenesség nélkül; nem kell feszíteni az agyvelőt, hogy meglehessen érteni, mint ahogy kívánja ezt a levél stílusa is. —

Pedig hát — köztünk maradt szó legyen, s ha kinyomtatták sem bánom — én is tudnék a modern tudomány magasabb nyelveivel ekeskedni! . . . Hadd lássuk! . . . Modernizált esztetikai realitásunk fundamentalis essai-jének programmatos blazirtsága és a szintetikus konvulziók pantheonába kongerált tendenciózus aphorizmak szylluetteiból departamentirozott agressziók gravameneit zsenirozó prob-

mindig nagyon egyszerűen járt nem szerette a pompát, a fényt, — megkérte, hogy fogja meg egy keveset a tekenőt, hogy ne mozogjon úgy. Felséges asszonyunk mosolygva teljesítette kérését és midőn elment, meg is ajándékozta.

Sok ehhez hasonló kedves dolog történt. Hogy mily sok jót tett, mennyi nyomort enyhített, hogy milyen könnyét szarított fel, arról a kunyhók lakói beszélhetnek szöszben szösz történeteket, de nemesak szegényeknek, hanem gazdagoknak, alant és magasán állóknak, ifjaknak és agognak volt jötevő anyaga. Mindenütt a merre csak járt, nevét jótékonyásával felejtethetetlenül véste az emberek szívébe és áldás kísérte lépését a hol csak megjelent volt.

Nagy volt ő egyaránt mint nő, mint anya, mint hitves és mint királyné. Azért tisztelte, szerette úgy mindenki, azért bálványozta kisinye nagyja az országnak, azért ragaszkodott úgy a nemzet királynéjához.

A magas állás tisztelettel parancsol, de a szeretet a szívből van, az a szívből jön és a nemzet nemesak hódolatteljes tisztelettel viseltetett felséges királynéja iránt, hanem szerette, szerette nagyon, szerette szíve mélyéből, de a királyné a nagy szeretet méltán meg is érdemelte.

De mint senkit az életben nem szokott megkímélni a fájdalom és bánat, legyen az bár mily sorsban és állásban, akár a trónon, akár a kunyhóban éljen, úgy e nemes nagy szívre is fájdalom, a sors kimondhatatlan súlyos csapást mért, midőn 1889. január 30. egyetlen fiát Rudolf trónörököszt vesztette el.

Kimondhatatlan volt a nemzet fájdalma, de százezre nagyobb az anya fájdalma. Mi a trón örökösét, de ő a fiát vesztette el. Ő a büszkeségét, mi a reményünket tettük sirba. És e mérhetetlen nagy fájdalomban, mely nemesak az anyát, de a királynét is érte, megnyílt a nemzet szíve, együtt érzett mindenki szeretett királynéjával, királyával. Nem volt olyan kéz az országban, mely nem kulesólódott volna imára, nem volt olyan ajk, mely nem rebegett volna hő imát a jó Istenhez, hogy adjon e nehéz órában szeretett jó királynénknak, felséges királynúnknak erőt e mérhetetlen nagy bánat elviselésére.

De mint a virág hervad, ha a nap éltető sugara nem éri többé, úgy hanyatlott e naptól kezdve áldott jó királynénk egészsége. Csendes lett, — visszavonult az emberek társaságától és a szép természetben, melyet mindig oly nagyon szeretett, melyért mindig oly nagyon rajongott keresett irt fájó sebére. De ha az embernek fáj a szíve, ha rajta seb vagyon, bárhová is menjen, a fájdalmát mégis mindig magával viszi. Azért nem volt soká maradása egy helyen, mert az üzte egyik helyről a másikra, az a seb, mely nem akart behegedni.

1898. tavaszán Magyarország egyik kies fűdőjén a szép Bártfán időzött néhány hétig, hogy gyöngélködő egészségeért gyógyulást keressen. Hogy örült a nép, midőn azon megnyugtató hírekket érkeztek, hogy a fűrdő jó hatással volt felséges Asszonyunk egészségére.

Ugyanez év nyarán Európa egyik legreme-

kebb országába, a fenséges szép Svájcba utazott kis kísérővel. Genf nevű városában tartózkodott, a honnan 1898. szept. 10-én epen egy szombat napon d. u. 2 óra 40 perckor a fenséges asszony gözhajón ki akart rándulni a a szép Teritet nevű helységbe. Udvarhölgyével Sztaray grófnővel, kísérve egy komornyiktól, gyalog indult a közeli hajóállomásra, midőn egy Luchen nevű olasz ember egy haszontalan fásult lelkű, szenvedélyétől elvakult emberi szörnyeteg rávetette magát a felséges asszonyra és rázspolyával keresztül szúrta a legnemesebb szívet, mely valaha dobogott.

A megrendítő hír villámgyorsasággal járta be egész Európát. A magyar nemzet ereiben elhült a vér e rettentő tett hallatára. Az egész művelt világ megborzadva és mély megilletődéssel hallotta e végtelen szomorú hírt és fellázadt az ellen az elvetemült ember ellen, ki oly gyáva volt megölni egy gyöngye, védtelen, beteges nőt, ki maga volt a megtéstemült jóság, ki soha senkit sem bántott, sőt ellenkezőleg egész életében jót tett, ki oly gyakran szállt le magas trónjáról a föld népéhez, enyhíteni bánatát és nyomorát.

A részvét, a gyász általános volt. Nem csak Magyarország siratta áldott lelkű jó királynéját, de egész Európa fájlalta tragikus halálát. És nem volt senki, senki sem, a ki jó öreg királyunk mérhetetlen bánatában, fájdalmában a legösszintebben részt ne vett volna. Szép ravatalát szöszben szebb virágokkal hintették tele, nemesak a koronás fők, de az egyszerű emberek is, hisz oly nagyon szerette a virágokat egész életében,

lemák klasszikus antikvitását asseráló hypothezisek nemesak a bagatelizmus materializmusának rücsköt, hanem a proteusi fatum prometheuskodásának patentírozott idealizmusát promoveálják!.. Ez aztán az újabb magyar tudományos fensőbb stílus! Tessék érteni magyar! De nem akarom ezen bevezető első levelembe minden tudómat beleszorítani, s azt is megírni, amit nem tudok; még csak arról kívánom értesíteni, hogy én nem vagyok rendes, hanem pártoló tagja az „Irodalmi Társulatnak,” s mint ilyen nem kötelezem le magamat arra, hogy írjak, mert a mondva esinált munkák ritkán sikerülnek még az írás mesterembereimél is, főképp akkor, ha sürgősen kell dolgozni, hogy a folytatás folytatva lehessen, vagy az alkalmi munkával el ne késsek az ünnep utánra!

Ilyenféle leveleimmel, ha nem leszek terhere és unalmára — felkeresem az érdemes Szerkesztősetet valahányszor kedv és alkalom nyílik arra. A viszontlátásra.)

Horgas, 1903. nov. hó.

Horgasi,
színtlen pesszimista.

EGYESÜLETI ÉLET.

— **Oltáregyesület.** A Központi oltáregyesület dec. 6-án tartja havi rendes szentségimádását az irgalmas nővérek zárdájában.

— **Tanone-Othtonok köréből.** A gyulafehérvári kath. Tanone-Othton ifjúsága Advent első vasárnapján végezte szokásos gyónását. A szent áldozás után, mely püspök urunk házi kapólnájában volt, ő méltósága kegyességéből gazdag és izletes reggeliben részesültek az inasok, a kik ezuttal 65—70 között voltak.

— **A gyulafehérvári Kath. Legényegyesület** november 30-án este 8 óraker kellemes szentáldal lepte meg tevékeny világi elnökét Banmann Arnoldot, városunk előkelő iparos mesterét névnapja előestéje alkalmából. Szép köszöntő beszédet Szilágyi József egyházi tag

hadd legyen testvérei között örök álomban is. A temetése pedig oly megható szép volt, a milyen csak olyan királynéé lehet, kit népének hódolatjeljes tisztelete és rajongó szeretete kísért egész életén át és kísért utolsó útjára is. Az a szív, mely az életben annyit szenvedett, mely nyugalmat sehol sem tudott találni, föllelte végre a nyugalmat, a feledést, melyet az életben hasztalan keresett.

Nagy volt a magyar nemzet vesztesége, de még nagyobb volt a fájdalma. Szeretetének és kegyelmeinek többféleképpen igyekezett kifejezést adni.

Annak az emlékére, hogy a boldogult királyné annyira szerette a természetet, az egész országban emlékfákat ültettek, melyeket elneveztek „Erzsébet fáknak” és a 3 millió emlékfá azóta harmatkönyeivel siratja azt, ki őket, ki a természetet annyira szerette.

Erzsébet királyné emléke emeli a kegyelet Budapesten az örökimádás templomát és Bécsben a kapucinusok kapólnájában hol a fenséges királyné el van temetve, egy szép imazsámolyt e gyönyörű felirattal:

„A magyar hon leányai — a magyar hon anyjának.” És Budapesten az ország fővárosában szobrot emel a kegyelet áldott emlékü jó királynéjának.

„Nem, nem halt meg az, kinek emléke egy egész nemzet szívében él.” Ha teste el is porlott, de neve, emléke fönmarad a halás magyar nép szívében.

Olescher Eugénia.

7 Várjuk!

Szerk.

mondott, mely után a Kath. Legényegyesület énekára és a városi fúfoltó zenekar sikerült darabokat adott elő.

HIREK.

— **Püspök urunk** f. hó 3-án a reggeli gyorsvonattal Brassóba utazott, hol ünnepség keretében fogja átnyújtania brassai egyházközség algondnokának, Werzár Istvánnak, a „pro ecclesia et pontifice” pápai kitüntést. — Innen Kézdivásárhelyre megy, hogy a gimnázium ifjúságának Mária leventéit felavassa. Visszatérőben Seps-Szentgyörgyön fogja a pápai áldást kiosztani, honnan Kolozsvárra utazik a székhelyére körülbelül e hó 16-ára fog visszatérni.

— **Pápai áldás kiosztás a székesegyházban.** Mint a Közművelődés előző számaiban jeleztük püspök urunk a múlt vasárnap osztotta ki a pápai áldást a székesegyházban. Megható fényes ünnep volt ez a gyulafehérváriaknak, melyhez foghatót igen ritkán van alkalmi látni ős fejedelmi városunknak. A helybeli egyesületek valamennyi tagja: az Oltáregyesület, a Kath. Legényegylet, a főgimn. és a népiskolák ifjúsága, a Kath. Tanone-Othton növendékei, igen sok buzgó család és hívő járult erre való tekintettel az egész mult heten át a töredelem szentségéhez. Az ünnepélyes ténykedés delután 5 óraker vette kezdetét rövid litániával. Szívünk igazi benső örömmel és lelkesüléssel tett el mikor az ős székesegyház falai alatt az ember ember hátán szorongó óriási tömegem végig tekintettünk. Litánia után püspök urunk apostoli szeretettel teljes gyönyörű szent beszédet mondott a tapasztaltakról, a szentlélek kegyelméről, az áldások szükségességéről és hasznos voltáról és azután buzgó híveinek az Atyának és Fiúnak és a Szentlélek nevében kiosztotta az apostoli pápai áldást és gyóntatott egész késő estig.

— **Pápai megerősítés.** Ó Szentsége X. Pius pápa Balás Endre dr., Bilinszky Lajos dr., Körödy Péter dr. és Prokucsek Sámuel dr. pápai kamarásokat ezen állásokban megerősítette.

— **Kitüntetések.** Werzár István brassai és Fejér Imre segesvári egyházközpontok „Pro Ecclesia et Pontifice” pápai érdemrenddel tüntették ki.

— **Személyzeti.** Péterffy Lőrinc Vágásról Kádicsfalvára lelkesnek neveztetett ki.

— **Tanítói kinevezések.** Halász József a Kolozsvár külmagyar utcai iskolához tanítónak és a „szentpéteri egyházhöz kántornak Szinérváraljáról, Kovács Nándor naszói tanító ugyan- csak Kolozsvárra az augusztumi iskolához tanítónak kinevezettek.

— **Cserni Béla dr.** a gyulafehérvári főgimn. tanára saját kérésére nyugdíjaztatott. Cserni Béla mint tanár harminchárom év óta szolgálta állandóan Gyulafehérvárt az erd. r. k. státust. E hosszú idő alatt rendkívüli buzgóságával és a tanítás ügye iránti lelkesedésével nemesak fensőbb hatóságának megelégedését, tanártársainak szeretetét vívta ki magának, hanem a nagy közönségnek rokonszenvét is megnyerte. Bámulatos az a szivós kitarás, mellyel Cserni pályáját előkészítette és megfutotta.

Mint elemi tanító kezdte szolgálni a tanítást, de nemes ambíciója magasabbra törni készte s egymásután tette le a tanárvizsgálatokat s megszerezte a doktori oklevelet is. Sokoldalú tehetsége a tudományok szeles mezején minduntalan újabb meg újabb táplálékot keresett. Nem elégedett meg csupán szaktárgyainak művelésével, hanem valóságos periodikusnak majd ebbe, majd abba a tudományágba feküdt. Pá-

lyája kezdetén nagy lelkesedéssel foglalkozott a scientia amabilissel, a botanikával.

Különösen Alsófehérmegye flóráját tanulmányozta s rendkívül gazdag herbariuma tanuskodik e tekintetben tett mérhetetlen fáradozásairól. Bejárta a megye minden zugát, minden hegyét, halmát, völgyét kutatásai közben. Majd a csillagos eget tanulmányozta sirt is egy kis munkéskát, mely igen gyakorlati módon vezeti be a kezdőket e nehéz tudomány labirintusába.

Körülbelül husz év előtt az archeológiára adta magát. A romai Apulum ot valóságos napvilágra hozta ásátásaival s elért eredményeivel világhírré tett szert. Az Alsófehérmegyei tört. és régészeti társulat muzeumát, mely ma már első helyet foglal el az ilyen irányú vidéki muzeumok közt, valóságos az ő szakértelemé és fáradohatatlansága teremtette meg. E muzeum esinos, gondos és áttekinthető berendezését, egy és más tárgyakban való gazdagságát hazai és külföldi archeológusok magasztaló szavakkal ismertek el. Az archeológiában végzett tudományos munkálkodásának nemes és értékes gyümölcse az a hatalmas munka, mely Alsófehérmegye történetét tárgyalja a római korban. Tekintve azt, hogy nyugalomba vonuló kiváló kartársunk még javakorában levő egészséges munkabíró és munkakedvelő férfiú, emberi számítás szerint remélhetjük, hogy most már — megszabadulván a tanítás aprólékos és emésztő munkájától — a régiségtudomány érdekében még többet fog tenni, mint eddig. Erre céloz az erd. r. kath. státus igazgatótanácsa leiratának ez a részlete is:

„Részünkről megragadjuk az alkalmat dr. Cserni Bélának nyugdíjba menetelekor hosszas szolgálataért köszönetünket nyilvánítani s kifejezni, hogy ő annak a tudománynak, amelynek munkásai állott, tanúsított buzgóságánál fogva jó egészségben még sok hasznos szolgálatot tehet és kétségkívül fog is tenni.”

Püspök urunk pedig, mint a státus gimnáziumainak legfőbb igazgatója a következő meglehangú sorokat intézte a távozó tanárhoz:

Tekintetes Tanár Úr!

Saját kérésére történt nyugalmaztatása folytán Tekintetes Uraságot a tanári teendők-től az új tanár megerősésétől kezdve ezennel felmentem s harminckét évi gimnáziumi tanárkodása alatt tanúsított hasznos és sikeres szolgálatait fópásztori köszönetemet és elismerésemet fejezem ki és szívből kérem Istent, hogy Tekintetes Uraságot a közigyék és a hazai tudományosság előmozdítására, melyeknek eddigi sikeres munkálásával magának teljes elismerést vívott ki, jó egészségben sokáig tartsa meg s áldásainak teljességével boldogítsa. Egyébiránt buzgó imáiba ajánlottan vagyok Tekintetes Uraságnak

Gyfehérvárt, 1903. nov. 30.

jóakaró fópásztor

† **Gusztáv Károly**
erdélyi püspök.

Iskolánk sokat veszít az ő távozásával, mert tárgyait nagy lelkesedéssel és sok tudással közvetítette a tanuló ifjúságnak. Kartársai pedig a tiz perenyi szünetek alatt nélkülözni fogják a mindig kedélyesen és szellemesen eszegező utolsó-előt „oszlopot.” Mi a magunk részéről, mint lapunk egykori társszerkesztőjének s jelenleg is buzgó munkatársának a legjobb egészséget kívánjuk, hogy maga elé tűzött terveit mentől jobb eredménnyel megoldhassa.

Mint halljuk, megüresedő tanszékére Herberger Béla csiksomlyai tanárt fogják áthelyezni.

— **Papválasztás.** Az egyházközségileg egyesült Kadics- és Bethlenfalva községek róm. kath. lelkes állására — mely Gáspár János plebános Lövetére történt megválasztása folytán üresedésbe jött — minap történt meg a választás Jung-Cseke Lajos apát, választási elnök vezetése alatt. A tika nagyszámmal összegyűlt és példás rendben lezavart választók első helyre Péterffy Lőrinc vagás-dobói, második helyre Kiss Dénes gyergyóremetei és harmadik helyre Bajna Ferenc farkaslaki plebánosokat választották s terjesztették föl a püspökhöz kinevezés illetve megerősítés céljából.

— **Halálozás.** Dávid Sándor esiesőkereszturi lelkész, életének 52. áldozó-papságának 25-ik évében folyó évi november hó 29-én rövid földi szenvedés után az Úrban esedékesen elhunyt. Született 1851. évi december hó 1-én Bordonon, Udvarhelymegyében. A gimnáziumi osztályokat Marosvásárhelyt, Kolozsvárt és Brassóban, theologiai tanulmányait pedig Gyulafehérvart végezte. Az 1878. évi december hó 31-én áldozórára szenteltetvén, esikszentsimoncsatószegi, 1880-ban kezdi-polyáni kaplannak. — 1882-ben mikóújfalvi és 1885-ben pedig esiesőkereszturi lelkészszé nevezetett. Halála esedékesen, mindnyájunkat mélyen megdöbbentően jött. Imádkozunk érte, hogy halhatatlan lelke nyerjen jutalmat az Örök bírónál, kiért ebben az életben olyan sokat fáradozott. Nyugodjék békeségben, az örök világosság fénykedjék neki.

— **Misszió Köszvényes-Remetén.** Az Erdély egyházmegyei misszió egyesület három kiváló tagja: Szabó György erneyi esp. pleb., Miklós István szt.-mártoni pleb., Pap Tamás köszvényesi pleb. november 17—24-ig bezárólag missziót tartottak Köszvényes-Remetén. Erre vonatkozólag tudósítónk a következőket írja: Bevalljuk őszintén, hogy a hitben gyengék voltunk, erkölcsileg eltávoztunk az evangélium tanításától, de most a szt. misszió után Krisztusban megújulva, az Úr Jezus iránti szeretettől eltelve lelkőrömmel, hatványozott buzgósággal akarunk újból keresztényi katolikus hivatásunknak élni.

Ez új életirányt e három missziós atyának köszönhetjük az Úr Jezus által.

Ök mindennap háromszor hirdették nekünk: „Mentsd meg lelkedet.” Kezdetben hidegek, közönyösök voltunk, mert a bűn vastag kerge fogva tartotta lelkünket, de a missziós atyák minden szava éles kard, vilámapap volt ránk nézve és az a szív, mely a bűn védelme alatt törhetetlennek látszott nemsokára meglágyult, ledobta magáról az ördög ruháját és e helyett az Úr Jezus erejével felült az erények ékes köntösét. E szt. napokban megfedelkezünk mindennél, mi a világhoz tartozik és minden pereünket az Úr Jezusnak és lelkünk üdvösségére szenteltük. Bámulatra méltó az Úr Jezus kegyelme. Nem volt hívó levelek a faluban, ki ne gondolkozott volna a szt. misszió fontosságáról, nem volt, ki ne ismerte volna fel e szt. napokban az Úr Jezusnak kegyelmét, mellyel lelkünket magához akarja ölelni. E tudatban a hívek egész napokat töltöttek a templomban, mert jól ismerték szívök keménységét és hogy csakis az Úr Jezus közelsége lágyíthatja meg a bűnökből képződött jég-hideg, durva kergét. S e célból felhasználták minden szt. misét, minden szt. beszédet, részt vettek a keresztúti ájtatosságokon, a szt. olvasón, de különösen a legméltóságosabb Oltárizsentség imádságán.

És hála Istennek a hívők buzgó közreműködésével a missziós atyák terve szépen sikerült, levetettük a régi embert és 1240-en az Úr Jezus testével és vérével megerősítve újabb, tökéletesebb élethez kezdünk.

A szt. misszió végével a helybeli esp. pleb.

köszönetet mondott a missziós atyáknak önfeláldozó fáradozásukért és örömkönyvek között fejezte ki örömét a felett, hogy szentséges atyánk X. Pius óhajta: „Mindent megújítani Krisztusban! községében hívei között teljesedett.”

— **Az udvarhelymegyei szabadelvű párt** mult vasárnap délután Jung-Cseke Lajos apát alelnök vezetés alatt fülést tartott, melyet az elnök apát mint a „Székely-Udvarhely” írja lendületes beszéddel nyitott meg. Csak ezt akartuk konstatálni.

— **Az Erdélyi Prot. Lappal** szemben mult számunkban kétségbevituk, hogy a kolozsvári tud. egyetem rektora a közölt szavakat úgy, amint azt a E. P. L. hozta elmondta volna. Erre vonatkozólag laptársunk legújabb számában többek között ezeket írja: „Hát mi azt az aranymondást (?) saját füleinkkel hallottuk s reméljük saját szemekkel olvashatják a „Közművelődés”-nél is nemsokára hiteles kiadásból.” Hát mi várunk erre a „hiteles kiadásra”, hogy „saját szemünkkel” és nem „szemeinkkel” olvassuk, ha már „saját füleinkkel” (és nem „füleinkkel”) nem hallhattuk azt az „arany mondat.” (Nem talmi?)! Ha aztán az a bizonyos hiteles kiadás előttünk lesz: akkor el fogjuk valóságnak ismerni s akkor megtesszük érdemes megjegyzéseinket. Addig azonban fentartjuk kételkedésünket az állítólagos nyilatkozattal szemben, megjegyezvén még, hogy a multkor sem a nepártra mondtak valódiságát vontuk kétségbe (mert hisz’ azt nagyon jól tudjuk, hogy azt a pártot az ellenkező pártok mindig saját izlésük szerint titulálják) hanem a nyilatkozatnak egy másik részét. De erről majd a „hiteles kiadás” után.

— **Epizód Püspök urunk római utjából.** Az alábbi kis történetet egyik fővárosi újság már régebb közölte. Most minthogy megjegyződünk róla, hogy a dolog tiszta igaz, mi is sietünk olvasóinkkal megismertetni.

Majláth Gusztáv erdélyi püspök a mult hónapban Rómában járt. Évenként eljárogat ide s a „Collegium Germanicum-Hungaricum”-ba száll, hol napokon át lelki gyakorlatot végez. Ott találkozott Cziklay Lajos újságíróval, ki ügyvivő alelnöke a Budapesti Újságíró Egyesületnek, s a Kath. Hirlapírók Országos Pázmány-Egyesületének. Cziklayt kritikus szülői kötelesség szólította az örök városba: a papi pályára készülő kiváló képességű egyetlen fiát Aladára kísérte a jeles német-magyar kollégiumba, honnan ő csak hosszú hét év multával, dupla doktori kalappal fog visszatérni. Majláth püspök is vitt magával egy jeles ifjút, a szintén abba a kollégiumba lépett báró Veesey Aurélt.

Azen a napon, mikor a két magyar ifjút beöltöztették a bihorszinú talarba (cardinali predesti), abban állapotott meg a püspök Cziklayval, hogy Rómából Aneonán át együtt utaznak haza, harmadiknak társulván hozzájuk a püspök fiatal udvari papja, az udvari kaplán úr.

A gróf püspök, dacára annak, hogy főpásztori javadalman kívül igen tekintélyes családi jövedelem felett rendelkezik, maga a megtestesült szerénység. Különösen ha külföldön jár, úgy néz ki, mint a legegyszerűbb, kopottas reverendájú falusi kaplán. A nagyvagyonú s nagytekintélyű magyar főpapot senki sem ismerné fel benne. Ez az ismert szerénysége bírhatta arra a gondolatra, hogy már Aneonába menet a vonaton arra kérje újságírotársunkat, hogy az utazás tartamára fogadná el kettőjüket — udvari papjait.

— Ugy-e áll az alkú, kedves Cziklay úr? — Parancsoljon velem, méltóságod. — felelte emez, mindjárt gyanítván, hogy inkognitóban akar a püspök megszállni az anconai vendégfogadóban.

Aneonában heszállván a „Viktoria” fogadóba, maga a püspök állította ki a bejelentő cédulát imigyen:

A vendég neve: Cziklay Lajos szerkesztő és két udvari papja Budapestről.

Ennek ánazt az lett az eredménye, hogy a mi szaktársunkat egy égo gyertyás diszmetben kísérték az élelmes pincérek az első emeletre, míg a két „udvari pap” a harmadik emeleten kapott szállást.

A vacsoránál kollegánk ült a diszhelyen, a két udvari pap jobb és baloldalán. A terem minden vendége a magyar urakról sutogott s aligha nem azon töprenkedtek, hogy mégis Dárius kincsével bíró országnak kell lenni annak az Ungheriának, hol a szerkesztőnek olyan módja van, hogy két udvari pappal utazhatik. Ez talán még a londoni „Times”-től sem telik.

A cechet természetesen, az öregebb udvari pap fizette.

— **A segesvári róm. kath. egyház-tanács** ma vasárnap a régi „Gewerbe-Verein” termében diszgyűlést tart a következő tégysorozattal: 1. Fejér Imre gondnok részére adományozott pápai érdemrend ünnepélyes átadása. 2. Folytatólagos hitközségi közgyűlés, melyen a megüresedett egyháztanácsosi állásokat választás útján töltik be.

— **A kászonalesi r. k. tanítói járáskör** öszi gyűlést Kászonujfaluban nov. 24-én tartotta. Istenítélet után gyakorlati tanítást tartottak Csoboth István, Benke Lajos és Ambrus Szilveszter, kiknek mindegyike sikerrel oldotta meg a maga elé tűzött feladatot. Todor István fiókköri elnök egy híres pedagognak azon elvölől indult ki, hogy „gyakorlatban áll a nevelés, nem parancsolatokban.” azt fejtegette, hogy az ész képzése mellett a szív képzését elhanyagolni, teljesen eltévesztett munka lenne. Az elnöki megnyitó után Demes Ignác esikmindszenti tanító szavalt. Kászoni János esikszentimrei tanító „Mik az okai ifjúságunk fegyelmezetlenségének?” címmel tartott felolvasást. Az orsz. kath. kántori nyugdíjalap kérdésében határozatot a fiókkör nem hozott, hanem a következő gyűlésig napi rendről levelez, a míg ti, az egyházmegyei kántori alapról kellő tájékoztatást nyerhet. Végül a fiókkör elhatározta, hogy három, a tanítói szolgálatban 40 évet töltött tagtársa tiszteletére rendkívüli gyűlést tart, melyet táncmulatsággal köt össze. Rendes tagokul az egyesületbe léptek: Bartha F. kászonujfalvi plebános és Abraham János csatószegi tanító, a pártoló tagok száma hattal szaporodott.

— **Dreyfus ágens.** A párisi Matin című újság írja, hogy Dreyfus, a lefokozott és világhírré vergődött zsidó-francia kapitány Londonba költözik át és ott tőzsdé ágens lesz. Ebből a hírből kitűnik, hogy Dreyfus ott végzi a pályáját, hol talán kezdenie kellett volna.

— **Jó keresztény emberbarátok!** Közelget mindenféle a szent karácsony, jó keresztény embertársak és testvérek álljanak össze, gyűljenek, adják össze filléreiket a szegény gyermekek, az árvák az özvegyek és minden rendű szegények felszerelésére, hogy a szent karácsony senkit szomorúan ne találjon, hanem mindenkinek örömet és bekésséget hozzon.

— **A kántortanító urak szíves figyelmébe!** A szeretet ünnepe közeledik. Gondoltok-e szeretett kartársaim arra, hogy a szent ünnepeken a „karácsonyi pásztorjáték” előadásával a jó keresztény hívőknek lelki örömet és élvezetet szerzzetek? s hogy a kiket a jó Isten jobb móddal áldott meg, azokat a játék rendezésével a sze

gény iskolás gyermekek fölszervezésére ösztönöztek? Ha igen, akkor keressetek fel soraitokkal; s én mindazon kath. iskolának, a hova „karácsonyi pásztorjáték” című művecsém még nem jutott volna el. Püspök Urunk kegyes jószágából ingyen 5—10 drbot azonnal küldök; esomagolás és portóra 40 fillért kérek beküldeni. A könyvecskében a leközölt énekek, s az előadásra vonatkozó tudnivalók beemfoglaltatnak. A pásztorjáték két hét alatt könnyen betanítható, az előadása esekely kiadással jár, a mi részünkről csak egy kis jóakarát, buzgóságot és kitartást kell, s akkor fáradságunkat siker koronázza. Kóvacs Nándor kántortanító. Naszód (Beszterce-Naszódmegye.)

— **Keresztények!** A Zászlóknra és az Új-Lapra előfizetni el ne mulasszátok. Legyünk rajta, hogy mindenben csak a kath. sajtót és a magyar ipart pártoljuk.

IRODALOM MŰVÉSZET.

* A „Jó Pásztor”, e jelesen szerkesztett egyházzsónoklati folyóirat most megjelent első füzetét a következő tartalommal jelent meg: Advent I. vasárnapjára: Az utolsó ítélet felemles jelenéseiről. Zalahalápi. — Szent András apostol napjára: Szent András békéltetése. Totola Lajos. — Advent II. vasárnapjára: Mire tanít szent János a fogságban. Várkonyi Károly. — Szent Miklós ünnepére: A szentek helyes tiszteletéről. Andriászék János — Szűz Mária szepölöten fogantatására: Mily becses kincs a születés. Kristofesák Ferenc. — Boldogasszony szepölöten fogantatására: Kedves Isten előtt, értékes a tiszta szív. Schwilinsky Pál. — Advent III. vasárnapjára: Advent örömeiben nyilvánulnak. Tongy János kéziratából. — Advent IV. vasárnapjára: A magányba vonuló bűnbánó lélek. Várkonyi Károly. — Karácsony napjára: Mit hozott nekünk az Úr Jézus? S. Pelikán Krizsó. — Karácsony ünnepére: A szegények karácsonya. Beküldött pályamű. — Szent István első vértanú ünnepére: Az Úr Jézus és követője szent István. Sípós Agoston. — Karácsony utáni vasárnapra: Az istenes gyermeknevelés kellekeiről. Onokrotalusz. — Szerzetesnői fogadalom letételkor: A szerzetesi élet előnyeiről. Domonkos István. — Egész évre 8 kor. Megrendelhető: Jó Pásztor szerk. címén. Budapest, VII., Csömöri-út 16. Ugyanott Orosz Ádám Szentbeszédeinek I—4. kötete. Füzve 10 kor., kötve 12 kor.

* Az Oktató Népkönyvtár tanulságos népies folyóirat novemberi száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: 1. Mozaik. Miatyánk (vers). — Hitbuzgalmi. A lelkipásztor gondja. Többet ésszel, mint erővel. Párbeszéd az életből a szentgyónásról. A sajtó hatalma jó és rossz irányban. — Heidelberg. Utirajz. dr. Marsovszky Endre. — A gazda. Termékeny magzsemek. Jó tanácsok az élet számára. — Hasznos tudnivalók. Baromfiudvar. — Konyha. Több konyharecept. — Vegyesek. — Mulattató. — Találós kérdések stb. 2. Egyesületi élet. (Das Vereinsleben.) Tanulságos könyv az egyesületi életéről. Wetzl X. Ferenc után T. Pelikán Krizsó. — (Utolsó iv.) Minden szép szónál többet ér a tett. Hiányzik a szervezkedés. — Zárszó. A mi havonkint 4 iven jelenik meg és érdekes olvasnivalókon kívül hasznos tudnivalókat is hoz. Kath. körök. egyesületek nagy lelkihaszonnal járják. Egy évre 4 kor. Megr. Oktató Népkönyvtár szerk. Budapest, VII., Csömöri-út 16. Ugyanott Bolanden K.: Nőe bárkája című kitűnő regény 2 koronáért kapható.

CSARNOK.

Krisztus csodálatos arcképe.

Bíborban született Constantinnak Krisztus kegyelméből római császárnak különböző forrásokból összegyűjtött történelmi értékeze.

Görögbl fordította: *Avédik Lukács főesperes.*
(Folytatás.)

De ránézve is nem sokára ettől a szent képtől, mely által az ellenség leverett és végszükségbe sodortatott, jó tetemény áradott. A királynak leánya ugyanis, a kit a rossz szellem megszállott és kit természetes értelmi állapotából kiforgatott, az őt megszálló Démon sugallatára folyton kiáltoza. A gonosz szellemnek a leányban lakóhelye volt, a ki nem akart távozni addig, míg Edessából el nem hozzák és élébe nem tartják a kézzel nem készített képet. Hallotta a király és meggyőződően azokról, a mik az ostrom alatt történtek (mert nem volt előtte ismeretlen az edesszaiak hallatlan vitézsége és bátorsága.) rögtön levelet küldött a város főnökéhez és Eulálius érsekhez és a városi közönséghez, hogy minél előbb küldjék el hozzá a rendkívüli hatalommal bíró isteni képet, állhatatosan kérve, nehogy kérése eredménytelen legyen. — Ők azonban részint gyanakodván e nemzet hűlen erkölseiben, részint féltén, hogy a perzsa király azt tervezi, hogy elvegye tőlük erősségüket, és őrségüket és komolyan megfontolván, nehogy vakmerően elárulják azt, a mi náluk biztonságba van helyezve és a mi által reájok oly sok jótetemény háramlik. Mindazonáltal a békét sem akarván ezen alkalommal felbontani, előrelátólag a város hasznát célzó tanácskozássra gyűltek össze. Ugyanis az eredeti példányról egy másik egészen egybevágó és a mennyire csak lehet hasonló képet készítettek a nem festett képről, annak lehető legjobb utánzatában és ezt a mestersegesen festett képet küldték el a királyhoz, a ki azt óhajtotta vala.

Alig léptek át a sz. ereklye vívői a perzsák határába, midőn az ördög rögtön a leány ajkával kiabálni kezdett, hogy rögtön kimegy és eltávozik a tartózkodási helyéből, csak vigyék vissza az elkért képet és nem fog közeledni sem a királyi palotához, sem a perzsák városához. Kérve-kérte ezt, és leborulva a király előtt könyörgött a Démon.

A király megígerte és miután az ördög eltávozott és a leány egészségét visszanyerte Chosru király, hogy az ördögnek adott szó kötelezettségéről már egyszer megszabaduljon, továbbá, hogy ígéretét betartsa és mivel felt is a visszaterő ördögnek erejétől gonosz és istentelen tettei miatt, meghagyja, hogy a képet azon városba visszavigyék, a honnan hozták és azon felül azokat, a kik küldöttek, megajándékozta.

Szent volt tehát az edesszaiaknál ezen ereklye, ez a kimeríthetetlen kincs, az az eredeti kép, a melyen a festőművészetnek semmi nyoma, mely itt állandó tiszteletben van, mert viszont védi és őrzi az ő pártfogoltjait. Miután pedig ezen fenséges városba minden, a mi legjebb és legszebb összegyűjtett, az isteni akarat az vala, hogy a szent ereklye is többi drága ékiteményeivel együtt ott nyerjen elhelyezést.¹⁾ Romanus, ki akkor a római birodalom teljes hatalma kormányzója volt, szintén neki állt a

1) Konstantin Porfirogennosz szül. 905., meghalt 959-ben. Atyja halálakor még csak 7 éves volt, s ezért előbb nagybátyja Sándor, majd anyja Zoé, 919 óta pedig Lakapenos Romanos gyámoksága alatt, aki leányát Ionát is rátküldte feleségül. Ez a Lakapenos Romanos szegény örmény családból származott s fokról-fókra emelkedve hajóhadparancsnok lett, s a kiskorú VII. (Bíborban született) Konstantin ellen kényszerítette, hogy őt 920-ban társascsászárrá koronázza.

dolognak és teljes erejével közreműködött, hogy a császári város ezen szerencsés kincsel is gazdagodjék. Ugyanis (Romanus) más és más időben követeket küldve Edesszába, kérte, hogy a szent képet az Urnak sajátkezüleg írott levelel együtt küldjék el, s ellenérték fejében 200 arabot és 1200 foliratot ezüstpénzt ígért.²⁾

Az edesszaiak azonban azt állították, saját szempontjukból nem helyes, hogy városuk őrét és fentartóját pénzzel és halandó emberekkel felcsereljék.

A gyakrabban ismételt kérések gyakrabban visszautasítást szenvedtek, míg végre a világ teremtésétől a 6452-évből edesszai Amerasz köveket küldött, hogy aranypecséttel megerősített írásbeli biztositékkal hitelen parancsolja meg a császárt, hogy t. i. ezentul ne támadják meg a rómaiak ellenséges csapatai ezt a nagy várost: Rochat (melyet barbár nyelven Edesszának hívnak) Charat, Sarot és Sámosatát, sem azok földjeit ne pusztítsák el, vagy a lakosokat ne vigyék rabságra. Továbbá a szerencsétlen arab foglyokból 200-at becsüssön szabadon s az ígért pénzüsszeget fizesse le. S ha mindezek teljesülnek, akkor a kívánt képet és levelet át fogja adni.

A császár e nagy jó örömben az összes feltételeket elfogadván és azt, a mit kérték, bökkenőn megadván, Samozata legvallásosabb püspökét, Abrámiust, ki akkor Byzancban élt, elküldte, hogy az isteni képet és Istenünknek, Krisztusnak levélét átvegye.

Felve pedig egyrészt azt, a ki küldte, másrészt azt, a ki a szolgálatot végrehajtja, nehogy a szent ereklye kijelölésénél valami csel jöjjön közbe és a nem kézzel készített igazi kép helyett azt adják át, melyet a Perzsiában dúló szükség miatt akkor önán elhoztak, mindketőt, sőt még egy harmadikat is, mely a nesztorianusok templomában vala tiszteletben, mely szintén, mint valószínű az első példányról másolatott le, kutatás közben, a hitelesség bebiztosítása végett, magához vette. Később ezeket visszaadta, azt tartván megcsupán, mely az igazi, eredeti kép.

Hanem ezekről később szólunk. Edesszaban azonban a hívek e miatt fellázadván, egész forradalom keletkezett a városban, mivel nem akarták, hogy az igen értékes ereklyéket, melyekben a haza üdvé és sértetlensége állott, elvigyék. Végre a szárácénok vezére egyeseket rábeszéléssel meggyőzve, másokat erőszakkal kényszerítve és másokat a halál félelmével ijeszítve, keresztül vitte, hogy neki azokat átadják. Midőn azonban nagy mennydörgés, villámlás és iszonyú zápor tört ki hirtelen, lehet, hogy természetes úton, lehet, hogy gondviselészerűleg, mégpedig abban a percben, mikor el kellett volna indítani Edesszából a szent képet és Kr. levelet, ismét kitört azok lázadása, kik előbb ellenszegültek és azt mondták, hogy az Isten ezen esudás jelekkel akarja megmutatni, hogy a szent ereklyék elvitelére nem az ő akarat. — De a szárácénok vezére, kinél a hatalom volt, kimondván a parancsszót, hogy a szerződéstől nem lehet elállani, s hogy az ígéretet okvetlenül teljesítendő, útnak indul a városból a legdrágább kép és Krisztusnak saját kezű, rövid levele és áthozhatók ide.

Megtéve egy bizonyos utat a szent teher szállított az Eufrates partjához értek és ismét az előbbihez hasonló lázadás tört ki a városban. Az edesszabeliek felkiáltottak, ha csak az égből nem adatik jel, bármilyen történék, nem fogják hagyni azokat, melyekben nekik biztos üdvök és

2) Az arabok ezen időben legnagyobb ellenségei voltak a keresztény hitnek, tehát arab fogoly keresztény előtt nagy kincs volt.

sértetlenségük van. Adatott is jel nekik, kik kételkedők valának és kísérténi akarták Istent. Ugyanis a hajó, mellyel az Eufrateson átkelni szándékoztak, még a Syria oldalán levő parton áll, de mihelyt belépnek magukra a képet és levelet vivő püspökök s a lázadókat a vihar visszatartaná, a hajó hirtelen, minden evezős vagy kormányos, vagy bárminő segítség nélkül megindult s egyedül az isteni akarat kormányzásával a tulsó partokhoz ért.

Ez a dolog, mindazokat, a kik jelen voltak és látták ámulattal és csodálattal töltötte el és eszközölte azt, hogy önkényt engedjek vinni a szent ereklyéket.

Innen Samozatába érkeznek, kikre a kegyeletes teher bízott. Valának pedig a következők: a samozatai és edessai püspök és annak papjai közül Primus, továbbá néhány jámbor hívő, kik között vala a római Comes is, Amerasnak segéde.

Miután itt egy néhány napot töltöttek és a szent ereklye csodáit sokan látták, útra kelnek. Útközben ismét a szent ereklye és Kr. levele által számtalan esoda történt. A vakok hirtelen látási képességet nyertek, a sánták egészségesek lettek és ép tagokat nyertek, uráltak, kiket előbb a betegség ágyhoz szeggett, s a kikknek kezei megmerevültek, friss erőt kaptak s hogy egy szóval mondjam, minden betegség és láz megszűnt s a kik egészségesek lőnek, Istent magasztalák és csodáit dicsőíték. Már jó nagy útat megtéve a sz. Anyának zárdájába érkeznek, melyet Eusebius házának neveznek és Themaszban fekszik, a mit Optimatumnak is hívják. Ezen klastrom templomában le van téve kegyeletesen és vallásosan egy szekrény,

mely a csodatevő képet magában őrizé és sokan, a kik őszinte szívvel járulának hozzá, meggyógyultak.

(Vége köv.)

Balla Frigyes

akadémiai festő

méltóságos és főtisztelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úr udvari festője.

Műterme: ARAD, Tökölly-ter 7. sz. a.

Kéri a főtisztelendő papságot, hogy amennyiben akár a gondozására bízott templomokakarná művésziesen kifestetni, akár oltárképre, avagy festett arcképre volna szükségére, öt nb. megbízásával felkeresni kegyeskedjék.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí-orvos-féle

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketiséget, fülfájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTSCHNEK EMIL, gyógyszerárában. DEBRECZEN.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár kuszó természetű) mert nagyobb része ha meg-nő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. — hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s ninesen oly ház, melynek fala mellett a legeseke-lyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb díszé, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajokismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatu katalogus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja.

Czím: Ermeleki első szőlőoltványtelep Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitünő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzleletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitünő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenmü **javitásokat, hangolásokat és átépítéseket** olesón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorososan kitüntetve.

TEMLOM FESTÉS.

Első országos műfestészeti és iparművészeti intézet

Alapított 1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-^sor 66. szám.

A főt. papságnak bitoros heregeprimás úr ő eminenciája 67,898. szám alatt és Tolnai Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtanak**

Olajba oltárkép

magas cntm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	35.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nész-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott széllel

magas cntm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

Papp György könyvnyomdája

készíti a legdivatosabb névjegykártyákat,

báli meghívókat és mint elismert elsőrangú

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZET

összes kiadványait jó ízléssel, csinnal és

sajtóhiba nélkül állítja elő.

KÖNYVKÖTÉSZETI OSZTÁLYA

az összes megyei hasonnemű

vállalatokat felülmulja szolid,

tiszta munka és **JUTÁNYOS**

ár tekintetében.

